

N:o 3.

Ank. till Riksd. kansli den 30 april 1909, kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning dels af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående emissionsbanker, dels af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 27 § i lagen den 18 september 1903 angående solidariska bankbolag och dels af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 24 och 88 §§ i lagen den 18 september 1903 angående bankaktiebolag.

Genom tre särskilda, den 26 mars 1909 dagtecknade propositioner, n:is 136, 137 och 138, har Kungl. Maj:t, under återopande af propositionen n:o 136 bilagda, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga vid propositionerna fogade förslag till

- 1) lag angående emissionsbanker;
- 2) lag om ändrad lydelse af 27 § i lagen den 18 september 1903 angående solidariska bankbolag; samt
- 3) lag om ändrad lydelse af 24 och 88 §§ i lagen den 18 september 1903 angående bankaktiebolag.

Dessa propositioner hafva hänvisats till lagutskottet, som öfverlämnat desamma till behandling af sammansatt banko- och lagutskott.

De i propositionerna innefattade lagförslagen äro af följande lydelse:
Bih. till Riksd. Prot. 1909. 6 Saml. 2 Afd. 3 Häft. (N:o 3.) 1

1:o) **L a g***angående emissionsbanker.*

1 §.

Med emissionsbank förstås i denna lag aktiebolag, som har till ändamål att, jämte drifvande af bankrörelse, medverka vid bildande och ombildande af aktiebolag för ekonomisk verksamhet.

2 §.

Hvad angående bankaktiebolag finnes stadgadt skall gälla till efterrättelse för emissionsbank, dock med de afvikelser, som föranledas af bestämmelserna i denna lag.

3 §.

De, som vilja stifta emissionsbank, skola med bifogande af fullständig bolagsordning, därom göra ansökning hos Konungen.

Finnes sådant bankbolag vara för landet nyttigt, pröfvar Konungen bolagsordningens öfverensstämmelse med denna lag samt lag och författningar i öfrigt, så ock om och i hvad mån därutöfver, med hänsyn till vidden och beskaffenheten af bolagets rörelse, särskilda bestämmelser må erfordras.

4 §.

Stiftare af emissionsbank liksom delägare däri skola vara bankaktiebolag eller solidariska bankbolag och till antalet minst fyra.

5 §.

Emissionsbank skall i firman begagna ordet emissionsbank; och skall firman tillika utmärka bolagets egenskap af aktiebolag.

6 §.

Emissionsbanks grundfond skall utgöra minst åtta miljoner kronor.

Ej må någon äga del i emissionsbank till högre belopp än som motsvarar en tredjedel af dess grundfond.

7 §.

Af den behållna årliga vinsten skola minst tjugufem procent afsättas för bildande af en reservfond. Sedan reservfonden uppgått till ett belopp motsvarande grundfonden, må vidare afsättning till reservfonden kunna upphöra; nedgår reservfonden under detta belopp, skall afsättning till fonden ånyo vidtaga.

8 §.

Emissionsbanks styrelse utses bland delägarne i de bolag, som äro aktieägare i emissionsbanken.

9 §.

Emissionsbank må ej mottaga penningar å sparkasseräkning eller därmed likartad räkning.

Å annan räkning än avistaräkning må penningar icke mottagas i mindre poster än tiotusen kronor.

Ej må de hos banken å allmänna bankräkningar insatta medel vid någon tidpunkt tillhopa öfverstiga sammanlagda beloppet af grundfonden och reservfonden.

10 §.

Hvad i 24 § i lagen angående bankaktiebolag finnes stadgadt om förbud för sådant bolag att drifva handel med annat än guld, växlar och räntebärande papper utgör ej hinder för emissionsbank vare sig att köpa och sälja aktier eller att, i den mån sådant står i samband med det för sådan bank i 1 § angifna ändamål, förvärfva och afyttra annan egendom.

Emissionsbank må icke förvärfva egen aktie.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1909.

2:o) Lag

*om ändrad lydelse af 27 § i lagen den 18 september 1903
angående solidariska bankbolag.*

Härigenom förordnas, att 27 § i lagen den 18 september 1903 angående solidariska bankbolag skall erhålla följande ändrade lydelse:

Bankbolag må ej drifva handel med annat än guld, in- och utrikes växlar samt räntebärande papper.

För bankbolags fordran pantsatt eller utmätt, fast eller lös egendom, som försäljes å auktion, må bolaget dock äga att, till skyddande af sin fordran, inropa, med skyldighet att egendomen åter afyttra, så snart det kan ske utan förlust.

Bankbolag äger förvärfva för bankens inrymmande afsedd fastighet.

Bankbolag, som afsatt reservfond, uppgående till mera än femtio procent af bolagets grundfond, må äfven under andra förhållanden än ofvan sägs förvärfva aktie i emissionsbank; dock må bolaget ej på en gång innehafva jämlikt denna bestämmelse förvärfvade aktier till högre bokfördt belopp än det, hvarmed reservfonden öfverskjuter femtio procent af grundfonden.

Ej må bankbolag såsom pant mottaga egna lottbref eller andra bankbolags hufvudlottbref.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1909.

3:o) Lag

*om ändrad lydelse af 24 och 88 §§ i lagen den 18 september 1903
angående bankaktiebolag.*

Härigenom förordnas, att 24 och 88 §§ i lagen den 18 september 1903 angående bankaktiebolag skola erhålla följande ändrade lydelse:

24 §.

Bankaktiebolag må ej drifva handel med annat än guld, in- och utrikes växlar samt räntebärande papper.

För bankaktiebolags fordran pantsatt eller utmätt, fast eller lös egendom, som försäljes å auktion, må bolaget dock äga att, till skyddande af sin fordran, inropa, med skyldighet att egendomen åter afyttra, så snart det kan ske utan förlust.

Bankaktiebolag äger förvärfva för bankens inrymmande afsedd fastighet.

Bankaktiebolag, som afsatt reservfond, uppgående till mera än femtio procent af bolagets grundfond, må äfven under andra förhållanden än ofvan sägs förvärfva aktie i emissionbank; dock må bolaget ej på en gång innehafva jämlikt denna bestämmelse förvärfvade aktier till högre bokfördt belopp än det, hvarmed reservfonden öferskjuter femtio procent af grundfonden.

Ej må bankaktiebolag såsom pant mottaga egna aktiebref.

88 §.

Angående emissionsbank så ock angående aktiebolag, som uteslutande hafva till ändamål att idka fastighetsbelåning eller pantlånerörelse, är särskildt stadgadt.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1909.

Såsom framgår af statsrådets yttrande till statsrådsprotokollet, äro de ifrågavarande lagförslagen föranledda af Riksdagens skrifvelse den 2 maj 1907. Uti denna begärde Riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, om och under hvilka villkor rättighet att drifva handel med aktier kunde medgifvas bolag, som vore eller blefve underkastade den för enskilda bankinrättningar gällande lagstiftning, samt till Riksdagen afgifva det förslag i ämnet, som en sådan utredning kunde föranleda.

Öfver denna framställning afgaf bankinspektionen yttrande den 23 september 1907, uti hvilket Riksdagens framställning tillstyrktes samt,

*Utskottets
yttrande.*

bland annat, äfven angafs de närmare former och betingelser, under hvilka emissionsbank borde få inrättas. Frågan öfverlämnades sedan af Kungl. Maj:t till den kommitté, som erhållit uppdrag att utarbeta förslag till de ändringar i gällande lagstiftning angående solidariska bankbolag och bankaktiebolag, som kunde föranledas af pågående revision af aktiebolagslagarne. Denna kommitté har ock i sitt den 13 mars 1908 afgifna förslag till lag om bankrörelse, med biträdande i hufvudsak af den i bankinspektionens utlåtande uttalade mening i förevarande afseende, intagit bestämmelser om emissionsbank, utgörande ett särskildt kapitel i dess ofvanberörda förslag.

Sedan bankinspektionen häröfver återigen fått afgifva utlåtande, har bankernas syndikat lämnats tillfälle att, efter allmänna bankmötets hörande, yttra sig angående kommitténs förslag. Enligt det vid bankmötet den 18 september 1908 förda protokoll tillstyrktes, att en lagstiftning om emissionsbanker måtte komma till stånd, hvarjämte fästes uppmärksamheten på angelägenheten däraf att detta måtte ske snarast möjligt samt för sådant ändamål hemställdes, att bestämmelserna härom måtte brytas ut ur kommitténs förslag och göras till föremål för särskild lagstiftning. I ett par detaljfrågor af mera principiell betydelse, nämligen rörande utvidgning af bankernas rätt till handel med aktier samt angående rätt för enskilda personer att vara delägare i emissionsbank, anslöt sig bankmötet hufvudsakligen till en reservant inom kommittén samt uttalade sig för att bankernas rätt till aktiehandel skulle inskränkas till aktier i emissionsbank, samt att endast banker borde få vara stiftare af emissionsbank, men äfven enskilda personer vara delägare i sådan bank. Jämväl i ett ytterligare afseende anslöt sig bankmötet till reservanten, nämligen däruti att äfven mindre banker än de i kommittéförslaget afsedda borde tillerkännas rätt att för det öfverskott, hvarmed bankens reservfond öfverstege halfva grundfonden, förvärfva aktier i emissionsbank.

Sedan bankinspektionen slutligen den 11 december 1908 fått yttra sig med anledning af bankmötets uttalande, har på grundval af den sålunda vunna utredningen den kungl. propositionen utarbetats.

Efter dessa antydningar rörande den förberedande behandling, som frågan varit underkastad, och angående hvilkens närmare detaljer hänvisas till propositionen, öfvergår utskottet till att yttra sig angående de nu föreliggande förslagen.

Allmänt synes man numera hafva blifvit ense om nyttan för den ekonomiska utvecklingen i landet af väl ordnade och ledda emissions-

anstalter, d. v. s. institut med ändamål att underhjälpa tillkomsten och uppehållet af ekonomiska företag, som efter sakkunnig pröfning därpå anses förtjänta, vare sig genom nybildande eller omkonstruering. Man synes ock numera vara väsentligen öfverens om gagnet af att sådana institut bildas under bankformen, hvarigenom de underkastas hufvudsakligen samma former och offentliga kontroll, som äro gällande för de enskilda bankinrättningarna. Af föredragande departementschefen, som i hufvudsak stödt sig på yttranden af bankspektionen, hafva förmånerna af en sådan anordning blifvit på ett öfvertygande sätt framhållna, och utskottet anser sig därför kunna härutinnan inskränka sig till att återropa hans utredning. Det må endast ytterligare betonas, att ett institut af här angifna beskaffenhet, långt ifrån att befordra ett osundt aktiejobberi, i stället bör enligt utskottets mening bidraga till att motverka detsamma genom att för den verksamhet, som afser grundande och ombildning af industriella och andra företag af ekonomisk art, införa solida och kontroll underkastade förhållanden.

Uti den här ofvan berörda principfrågan, huruvida äfven enskilda personer jämte banker böra tillåtas att blifva delägare i emissionsbank, har Kungl. Maj:t anslutit sig till banklagstiftningskommitténs af bankspektionen understödda förslag, härutinnan alltså skiljande sig från den uppfattning, som, ehuru ej oemotsagdt, gjorde sig gällande vid allmänna bankmötet. Utskottet ansluter sig äfven för sin del i detta afseende till Kungl. Maj:ts förslag. Ätminstone för närvarande, intill dess erfarenhet kunnat vinnas angående verkningarna af den nu ifrågasatta lagstiftningen, synes försiktigheten bjuda att stanna vid en sådan begränsning, att endast banker med en viss mera solid ställning, angifven genom storleken af deras reservfond i förhållande till grundfonden, tillåtas ingå i en emissionsbank. Härigenom synes nämligen såväl betingelserna för emissionsbankens soliditet och gagnande verksamhet ökas som faran för och verkningarna af misstag i bankens ledning och verksamhet undanröjas eller minskas.

Beträffande de öfriga här ofvan berörda spörsmålen angående utvidgning af bankernas rätt att drifva handel med aktier samt angående utsträckning af rätten att ingå i emissionsbank äfven till mindre banker, som fylla den uppställda betingelsen i fråga om reservfondens storlek, har Kungl. Maj:ts förslag anslutit sig till den vid allmänna bankmötet uttalade uppfattningen. Och utskottet har icke heller för sin del funnit anledning att härutinnan intaga någon annan ståndpunkt.

Utskottet, som beträffande den närmare motiveringen af detaljerna i lagförslagen åberopar statsrådets förenämnda yttrande, har ej heller i öfrigt vid granskning af lagförslagen funnit något att mot desamma erinra.

Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande propositioner n:is 136, 137 och 138, antaga de genom samma propositioner framlagda, här ofvan intagna förslag till

- 1) lag angående emissionsbanker;
- 2) lag om ändrad lydelse af 27 § i lagen den 18 september 1903 angående solidariska bankbolag; samt
- 3) lag om ändrad lydelse af 24 och 88 §§ i lagen den 18 september 1903 angående bankaktiebolag.

Stockholm den 29 april 1909.

På det sammansatta utskottets vägnar:

JOHAN WIDÉN.

Reservation:

af herrar *Rune* och *Jansson* i Edsbäcken, hvilka anført följande:

»Det gäller nu att här i landet införa en ny banktyp med i jämförelse med våra nuvarande bankanstalter i vissa afseenden betydligt utsträckta rättigheter. Rätten att bilda en sådan bank, emissionsbank, och att äga aktierna uti banken är förbehållen endast banker med en viss mera solid ställning, angifven genom storleken af deras reservfond i förhållande till grundfonden, och på detta sätt skapas faktiskt för dessa banker ett monopol. Vid sådant förhållande torde man böra iakttaga alla de försiktighetsmått, som äro möjliga, i syfte att förhindra att detta monopol så att säga ytterligare monopoliseras därigenom att en emissionsbank bildas af endast några få banker. Det synes icke kunna förnekas, att det från det allmännas synpunkt bjuder mera trygghet att icke allt för ringa antal banker deltaga i skötseln af och kontrollen öfver en bank af ifrågavarande slag. Och äfven från andra synpunkter torde detta vara önskligt. Så yttrade en bankman vid allmänna bankmötet i Stockholm den 18 september 1908 uti en diskussion rörande emissionsbanker följande: »Att en del småbanker, såsom bankinspektören vidrörde, icke borde ha intresse af att teckna aktier i emissionsbolag och icke kunna teckna några mera afsevärda summor, är ju sant, men det kan icke bortdisputeras, att äfven dessa småbanker kunna ha intressen att bevaka, om icke för egen del, så åtminstone för de industrier, de förlägga, och att fall kunna uppkomma då det är nyttigt att äfven deras röst på bolagsstämmor och dylikt kunde få göra sig hörd. Till sist vill jag påpeka, att det icke är mitt enskilda intresse, som dikterar mina uttalanden, ty den lilla bank, som jag har äran representera, har nog sitt kapital så bundet, att den icke afsevärdt kunde deltaga i ett emissionsföretag. Men om ett sådant startas, anser jag, att det för min orts skull vore af intresse, att banken kunde bli delägare i det-samma.»

Enligt vår åsikt vore det därför en fördel att uti lagen angående emissionsbanker söka inrymma bestämmelser, som åtminstone i någon

mån verkade i syfte att icke allt för få banker berättigas bilda eller äga en emissionsbank. Sådana bestämmelser synes oss också lätteligen kunna uti lagen införas utan att i öfrigt rubba densamma. Uti lagens 4 § föreskrifves, att stiftare af emissionsbank liksom delägare däri skola vara till antalet minst fyra. Det kan enligt vår åsikt icke medföra någon afsevärd olägenhet men väl ökad trygghet och fördelar af flera olika slag, om denna bestämmelse ändrades därhän att det antal banker, som berättigades bilda och äga en emissionsbank bestämdes till minst sju i stället för minst fyra. Uti 6 § uti sagda lag stadgas, att ej någon må äga del i emissionsbank till högre belopp än som motsvarar en tredjedel af dess grundfond. Detta stadgande skulle ju kunna hafva till följd att två större banker, hvilka hvardera äga en tredjedel af emissionsbankens aktier, fullständigt kunde bestämma öfver sistnämnda banks alla förhållanden. Vi anse detta ur flera synpunkter olämpligt och tro, att ingen befogad anmärkning kan framställas mot att denna delägare-rätt inskränkes till en femtedel. På grund af hvad vi sålunda anført yrka vi, att lagen angående emissionsbanker bör ändras sålunda att uti § 4 slutordet »fyra» utbytes mot »sju» och uti 6 § orden »en tredjedel» utbytes mot »en femtedel».
